KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JÁN MAZÁK
esitatud 28. oktoobril 2010 [1]

1. Euroopa Ühenduste Komisjon palub käesolevas hagis, [2] mis on esitatud EÜ artikli 226 (nüüd ELTL artikkel 258) alusel, Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Malta Vabariik ei kõrvaldanud mittekriitilisest kasutusest laevade pardal asuvaid haloone sisaldavaid tuletõrjesüsteeme ja tulekustuteid ega võtnud neid haloone taaskasutusele, rikkus Malta Vabariik Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta määruse (EÜ) nr 2037/2000 osoonikihti kahandavate ainete kohta [3] artikli 4 lõike 4 punktist v ja artiklist 16 tulenevaid kohustusi.

2. Määruse nr 2037/2000 asjassepuutuvate sätete ja eelkõige määruse VII lisas toodud väljendi „haloonide kriitiline kasutus olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist" erinevale tõlgendusele tuginedes jõudis Malta Vabariik järeldusele, et komisjoni hagi ei ole põhjendatud ja tuleb rahuldamata jätta.

Õiguslik raamistik

3. Määrus nr 2037/2000 on üks neist järjestikustest määrustest, [4] millega ühendus täitis oma kohustused, mis tulenevad osoonikihi kaitsmise Viini konventsioonist [5] ja osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokollist, [6] millele ühendus on alla kirjutanud. [7] Vaatamata sellele, et osutatud määrus praegu enam ei kehti, sest see on alates

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – Kohtueelse menetluse staadiumi kohta olgu käesolevas asjas öeldud vaid niipalju, et see kulges EÜ artikli 226 kohaselt. Selle menetlusstaadiumi õiguspärasuse vaidlustamiseks ei esitatud Euroopa Kohtule ühtegi väidet.

3 – EÜT L 244, lk 1; ELT eriväljaanne 15/05, lk 190.

4 – Määrusele nr 2037/2000 eelnes nõukogu 14. oktoobri 1988. aasta määrus (EMÜ) nr 3322/88 teatavate osoonikihti kahandavate klorofluorosüsinike ja haloonide kohta (EÜT L 297, lk 1), nõukogu 4. märtsi 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 594/91 osoonikihti kahandavate ainete kohta (EÜT L 67, lk 1) ning nõukogu 15. detsembri 1994. aasta määrus (EÜ) nr 3093/94 osoonikihti kahandavate ainete kohta (EÜT L 333, lk 1).

5 – EÜT 1988, L 297, lk 10; ELT eriväljaanne 11/16, lk 208.

6 – EÜT 1988, L 297, lk 21; ELT eriväljaanne 11/16, lk 206.

7 – Nõukogu 14. oktoobri 1988. aasta otsus 88/540/EMÜ, mis käsitleb osoonikihi kaitsmist käsitleva Viini konventsiooni ja osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli sõlmimist (EÜT L 297, lk 8; ELT eriväljaanne 11/16, lk 206).

1. jaanuarist 2010 kehtetuks tunnistatud ja asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 1005/2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta,[8] jääb see tähtsust omava ajavahemiku suhtes käesoleval juhul kohaldatavaks määruseks.

4. Määruse nr 2037/2000 artikli 4 „Kontrollitavate ainete turuleviimise ja kasutamise piiramine" lõikes 1 on sätestatud üldine keeld teatavate kontrollitavate ainete turuleviimiseks ja kasutamiseks, mille hulgas esinevad ka haloonid.

5. Määruse nr 2037/2000 artikli 4 lõigetes 4 ja 5 on asjaomasest keelust ette nähtud erandid. Meid käesolevas asjas huvitavate haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kohta on osutatud määruse artikli 4 lõike 4 punktis v ette nähtud erand, mille kohaldamine on ajaliselt piiratud. See säte on sõnastatud järgmiselt:

„Kui VII lisas loetletud kasutused välja arvata, kõrvaldatakse haloone sisaldavad tuletõrjesüsteemid ja tulekustutid enne 31. detsembrit 2003 ning haloonid võetakse taaskasutusele artikli 16 kohaselt."

6. Määruse nr 2037/2000 VII lisa, mis käsitleb halooni kriitilist kasutust ja milles kaldutakse kõrvale põhimõttest, mille kohaselt on tuletõrjesüsteemides ja tulekustutites haloonide turuleviimise ja kasutamise üldisest keelust tehtud erandid ajaliselt piiratud, on sõnastatud järgmiselt:

„Haloon-1301 kasutamine:

[…]

– sõjalise ning nafta-, gaasi- ja naftakeemia sektori ning olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist,

[…]

Haloon-2402 kasutamine ainult Tšehhi Vabariigis, Eestis, Küprosel, Lätis, Leedus, Ungaris, Maltal, Poolas, Sloveenias ja Slovakkias järgmistel eesmärkidel:

[…]

8 – ELT L 286, lk 1.

– mehitatud ruumide kaitseks sõjalises ning nafta-, gaasi- ja naftakeemia sektoris ning olemasolevatel kaubalaevadel, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist,

[…].”

7. Määruse nr 2037/2000 artikli 16 lõige 1 on sätestatud järgmiselt:

„Kontrollitavad ained, mis sisalduvad:

[…]

– tuletõrjesüsteemides ja tulekustutites

võetakse taaskasutusele hävitamiseks osapoolte heakskiidetud tehnoloogiate või mis tahes muu keskkonnale sobiva tehnoloogia abil või ringlussevõtuks või taasväärtustamiseks seadmete hooldamise ja remontimise ajal või enne seadmete lammutamist või kasutuselt kõrvaldamist.”

8. Akti Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta[9] artikkel 2 sätestab, et „[a]lates ühinemiskuupäevast on asutamislepingute sätted ning institutsioonide ja Euroopa Keskpanga poolt enne ühinemist vastuvõetud aktid uutele liikmesriikidele siduvad ja neid kohaldatakse nendes riikides vastavalt kõnealustes lepingutes ja käesolevas aktis sätestatud tingimustele”.

9. Võttes arvesse, et osutatud ühinemisakt ei näinud määruse nr 2037/2000 Malta Vabariigis kohaldamisega seoses ette ühtegi üleminekumeedet, jõustusid nimetatud määrusest tulenevad kohustused – mille hulgas on ka haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kõrvaldamise ning haloonide taaskasutusele võtmise kohustus – selle liikmesriigi suhtes alates 1. maist 2004.

Hinnang

10. Ehkki käesoleval juhul ei ole tegemist esimese hagiga, mille komisjon on määruse

9 – ELT 2003, L 236, lk 33.

nr 2037/2000 [10] alusel esitanud, on see esimene kord, kui väidetav liikmesriigi kohustuste rikkumine seisneb selles, et rikutud on määruse nr 2037/2000 artikli 4 lõikes 1 sätestatud üldist keeldu haloonide turuleviimise ja kasutamise kohta, täpsemalt öeldes määruse nr 2037/2000 artikli 4 lõike 4 punktist v tulenevat kohustust, mis Malta Vabariigi puhul nõuab haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kõrvaldamist enne 1. maid 2004.

11. Nagu ma määruse nr 2037/2000 tutvustamise raames juba märkisin, on selle määruse artikli 4 lõike 4 punktis v tuletõrjesüsteemidele ja tulekustutitele kehtestatud haloonide turuleviimise ja kasutamise üldisest keelust erand, mis on ajaliselt piiratud. Samas on selles erandis endas sätestatud, et ajalist piirangut ei kohaldata määruse nr 2037/2000 VII lisas loetletud haloonide kasutuste korral. See tähendab, et haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kasutamine on lubatud ka pärast määratud tähtaja saabumist, mis Malta Vabariigi juhtumil on näiteks 1. mai 2004, kui halooni kasutamist võib pidada määruse nr 2037/2000 VII lisa mõttes kriitiliseks kasutuseks.

12. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses komisjonil kohustus tõendada, et väidetav rikkumine on aset leidnud ning esitada Euroopa Kohtule vajalikud tõendid, et kohus saaks kontrollida, kas liikmesriigi kohustusi on rikutud, ilma et komisjon võiks tugineda mis tahes oletusele. [11] Järelikult selleks, et komisjoni hagi saaks käesolevas asjas rahuldada, peab ta esiteks tõendama, et Malta lipu all sõitvad laevad olid pärast 1. maid 2004 varustatud haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemidega ja tulekustutitega, ning teiseks, et tegemist ei ole haloonide kriitilise kasutusega määruse nr 2037/2000 VII lisa mõttes, täpsemalt määruse nr 2037/2000 VII lisas sätestatud halooni 1301 ja halooni 2402 – mis on mõeldud olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist – käsitlevate sätete kolmanda taande tähenduses.

10 – Komisjon on määrusele nr 2037/2000 tuginedes esitanud kokku seitse hagi. Kahes nendest loobus ta (Euroopa Kohtu presidendi 8. augusti 2006. aasta määrus kohtuasjas C-425/05: komisjon *vs.* Iirimaa ning 4. augusti 2008. aasta määrus kohtuasjas C-490/07: komisjon *vs.* Küpros), viie hagi alusel tehti Euroopa Kohtu otsus (26. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-406/03: komisjon *vs.* Iirimaa; 7. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-214/04: komisjon *vs.* Itaalia; 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-79/05: komisjon *vs.* Itaalia; 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-390/05: komisjon *vs.* Kreeka, ning 3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-522/06: komisjon *vs.* Belgia).

11 – Vt eelkõige 10. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-37/09: komisjon *vs.* Portugal (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

13. Mis puudutab Malta lipu all sõitvaid laevu, mis on varustatud haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemidega ja tulekustutitega, siis ei ole Malta Vabariigi ja komisjoni vahel vaidlust selles, et Malta Vabariigile saadetud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel olid teatud Malta lipu all sõitvad laevad haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemide ja tulekustutitega varustatud.

14. Samas on pooled eriarvamusel küsimuses, kas haloonide kasutamist kõnealuste laevade pardal võib pidada mittekriitiliseks kasutuseks, mis tähendaks seda, et tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kasutamine laevade pardal ei ole määruse nr 2037/2000 nõuetega kooskõlas, või kas tegemist on pigem haloonide kriitilise kasutusega mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist määruse nr 2037/2000 VII lisa mõttes, mis omakorda tähendaks, et tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite kasutamine asjaomaste laevade pardal on selle määrusega kooskõlas.

15. Seoses olemasolevate kaubalaevadega leiab komisjon, et alates määruse nr 2037/2000 jõustumisest eksisteerib vaid kaks olukorda, mille saaks kvalifitseerida haloonide kriitiliseks kasutuseks „mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist", st esiteks naftatsisternide kaitseks ja teiseks masinate kaitseks, mis on seotud jahu automaatse pumpamisega laeva lastiruumis või sellest väljaspool. Komisjoni hinnangul on kaitse vajalik selleks, et ära hoida plahvatusi toorõli või rafineeritud naftasaadusi vedavatel tankeritel või jahu vedavatel laevadel jahutolmu kogunemise tõttu.

16. Malta Vabariik möönis, et teatavate Malta lipu alla sõitvate ja haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemidega ja tulekustutitega varustatud laevade puhul see tõesti nii ei ole. Kuid ta väidab, et kõne all olevate laevade puhul on siiski tegemist haloonide kasutusega „mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist". Seetõttu ei ole ta siiani nõustunud tõlgendusega, mis komisjon on andnud sõnastusele „haloonide kriitiline kasutus olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist".

17. Malta Vabariigi hinnangul piirab komisjoni tõlgendus meelevaldselt ja põhjendamatult halooni 1301 käsitleva kolmanda taande kohaldamisala ja halooni 2402 käsitleva kolmanda taande kohaldamisala määruse nr 2037/2000 VII lisas. Ta on seisukohal, et haloonide 1301 ja 2402 kasutamist

sisepõlemismootoriga varustatud masinate, masuudikatelde või masuudil töötavate seadmete ja generaatorite puhul ning lastipumbaruumides ja muudes sarnastes ruumides laeval, mis on ehitatud enne 1. oktoobrit 1994, tuleb samuti pidada kriitiliseks kasutuseks määruse nr 2037/2000 VII lisas osutatud sätete mõttes. Malta Vabariik väidab, et kõigi nende Malta lipu alla sõitvate laevade puhul, mis on varustatud haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemidega ja tulekustutitega, on tegemist halooni kasutusega, mis on sellise tõlgendusega kooskõlas.

18. Komisjon viitab omakorda väljendile „kaitseks", nagu see esineb halooni 1301 käsitleva kolmanda taande ja halooni 2402 käsitleva kolmanda taande vaidlusaluses sõnastuses määruse nr 2037/2000 VII lisas.

19. Tuginedes mõiste „kaitse" määratlusele, mille kohaselt vastab see mõiste „halooni ennetavale väljalaskmisele tulekahju või plahvatuse tekkimise ohule reageerides potentsiaalselt kergestisüttivas või ohtlikus mehitatud ruumis, kus tekkinud kontsentratsiooni arvestades ei ole antud keskkond enam võimeline põlemist tagasi hoidma", väidab komisjon, et haloonide 1301 ja 2402 kasutamist kaubalaevades saab pidada kriitiliseks kasutuseks vaid juhul, kui nimetatud haloone kasutatakse tuletõrjesüsteemis, et kaitsta mehitatud ruume, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist, st kui neid kasutatakse süsteemis, kus haloon lastakse välja enne põlemise või plahvatuse algust või siis selle ärahoidmiseks keskkonnas, mis on lisaks kergestisüttiv või plahvatusohtlik. Igasugune süsteem, kus haloon lastakse välja tulekahju avastamisele reageerides, kujutab endast tulekustutussüsteemi, mitte kaitsesüsteemi, ega kuulu seega kaubalaevadel halooni kriitilise kasutuse mõiste alla.

20. Komisjon väidab, et ehkki Malta Vabariik on põhjendatud arvamusele antud kostja vastuses kinnitanud, et haloonide kasutamine Malta lipu all sõitvate laevade pardal on seotud konkreetselt mehitatud ruumide „kaitsega", tunnistas see liikmesriik, et halooni kasutati „tulekustutusvahendina".

21. Malta Vabariik vastab seepeale, et komisjon teeb kaitsmise ja tulekustutamise vahel kunstlikku ja keerulist vahet, võttes arvesse, et tulekustutusprotsess on enamjaolt kaitsmisprotsessiga hõlmatud, eriti kui

kasutatakse sama ainet. Juhul kui kasutatakse haloone, on kaitsmine tegelikult kustutamise vältimatu ja tavapärane tulemus.

22. Eeltoodust tuleneb, et otsustava tähtsusega küsimus on see, kas komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud, et halooni kriitiline kasutus olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist halooni 1301 käsitleva kolmanda taande ja halooni 2402 käsitleva kolmanda taande mõttes määruse nr 2037/2000 VII lisas, puudutab vaid naftatankerite kaitsmist ja nende masinate kaitsmist, mis on seotud jahu automaatse pumpamisega laeva lastiruumis või sellest väljaspool, ning kas erinevalt kaitsmissüsteemi kasutamisest ei kuulu tulekustutussüsteemi kasutamine eespool osutatud sätete kohaldamisalasse. Kui see nii on, tähendaks see seda, et Malta Vabariik on toime pannud liikmesriigi kohustuste rikkumise, mida talle ette heidetakse, kuivõrd ta ise tunnistas, et nende Malta lipu alla sõitvate laevade hulgas, mis on varustatud haloone sisaldavate tuletõrjesüsteemidega ja tulekustutitega, esineb kaubalaevu, mis ei ole naftatankerid ja mis ei kasuta halooni nende masinate kaitseks, mis on seotud jahu automaatse pumpamisega laeva lastiruumis või sellest väljaspool.

23. Tuleb märkida, et sõnastuse „halooni kriitiline kasutus olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist" komisjonipoolne sisuline käsitlus ei ole määruse nr 2037/2000 jõustumisest alates muutunud. See ei tähenda siiski seda, et komisjoni seisukoht on õige.

24. Sõnastuse „halooni kriitiline kasutus olemasolevate kaubalaevade mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist" tõlgenduse toetuseks viitab komisjon kaubalaevade sektoris kohaldatavale praktikale, mille kohaselt halooni ei paigutata kaubalaevadele tavaliselt kaitse-eesmärgil, välja arvatud kaks erijuhtumit, milleks on halooni kasutamine naftatankerite kaitseks ja nende masinate kaitseks, mis on seotud jahu automaatse pumpamisega laeva lastiruumis või sellest väljaspool.

25. Samas tuleb tõdeda, et komisjon ei ole esitanud mingisuguseid tõendeid, milleks on näiteks statistilised või ekspertiisi andmed, mille alusel saab kindlaks teha, et kaubalaevade sektoris valitseb tõepoolest selline olukord. Komisjon on viidanud üksnes kaubalaevade sektoris kohaldatavale praktikale, kuid ei ole selgitanud, kuidas ta sellise praktika

olemasolu on uurinud ja millistes liikmesriikides ta seda on teinud. [12]

26. Selleks et Euroopa Kohus saaks esiteks otsustada, kas on põhjendatud komisjoni väide, mille kohaselt kasutatakse halooni olemasolevatel kaubalaevadel mehitatud ruumide kaitseks, kus võib esineda kergestisüttiva vedeliku ja/või gaasi vabanemist, vaid naftatankeritel ja kaubalaevadel, mis on varustatud masinatega, mis on seotud seoses jahu automaatse pumpamisega laeva lastiruumis või sellest väljaspool, ning teiseks, kas tulekustutussüsteem on halooni 1301 käsitleva kolmanda taande ja halooni 2402 käsitleva kolmanda taande kohaldamisalast määruse nr 2037/2000 VII lisas välja jäetud, on Euroopa Kohtul vaja tehnilisi teadmisi, mis tal endal puuduvad. [13]

27. Olen arvamusel, et kuna komisjon ei ole tehnilisi andmeid esitanud, ei pea Euroopa Kohus komisjoni väite suhtes seisukohta võtma, seda enam, et asjaomase liikmesriigi vastuväide põhineb argumentidel, mis on rohkem tehnilist kui õiguslikku laadi.

28. Järelikult ei ole Euroopa Kohtule esitatud toimikust lähtudes võimalik hinnata, kas komisjoni hagi on põhjendatud.

29. See tähendab, et komisjon ei ole käesolevas asjas täitnud temal lasuvaid tõendamisega seotud kohustusi ega ole seega suutnud Malta Vabariigile ette heidetud liikmesriigi kohustuste rikkumist tõendada.

30. Eeltoodust tulenevalt leian, et komisjoni hagi tuleb rahuldamata jätta.

12 – Siinkohal tuleb mõningat tähelepanu pöörata Malta Vabariigi esitatud argumendile, et isegi kui komisjonil on tõepoolest võimalik empiirilistele andmetele tuginedes tõendada, et „valdav osa" kaubalaevadest kasutab halooni eranditult kahel nimetatud juhul, ei saa sellest siiski järeldada, et VII lisas olev vaidlusalune väljend puudutab üksnes nimetatud olukordi.

13 – Siinkohal tuleks lisada, et isegi juhul, kui asjaomasel kohtul on vajalikud tehnilised teadmised olemas, mida ei saa välistada, ei ole tal võimalik neid teadmisi kohtuasja lahendamiseks kasutada, kuna tema ülesanne on arutada kohtuasja rakendades õiguslikke teadmisi, mitte aga võimalikke tehnilisi teadmisi valdkonnas, millega vaidluse ese on seotud.

Ettepanek

31. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.